

Russische en Engelse krijgsgevangenen

Vreemdelingen was men in Den Bosch wel gewend, maar in de herfst van het jaar 1799 kregen de Bosschenaren iets te zien, wat zij nog nooit hadden aanschouwd, namelijk Russen. Op 24 september arriveerde vanuit Utrecht een konvooi met Engelse en Russische krijgsgevangenen. Enkele van hen waren er zo slecht aan toe dat ze meteen doorgestuurd werden naar het Groot Ziekengasthuis. Dankzij het feit dat de administratie van het gasthuis feilloos werkte, weten we om wie het ging en wat er met hen gebeurde.¹

Hoe kwamen deze Russen in Nederland terecht? Na de inval van de Fransen in 1794 was de Bataafse Republiek gesticht en deze had met de Franse Republiek een bondgenootschap gesloten. Dat betekende automatisch oorlog met Frankrijk's erfvijand, Groot Brittannië. Deze oorlog zou, met een hele korte onderbreking in 1802, voortduren tot 1815. Bijna alle Europese mogendheden kozen partij in deze strijd die zou eindigen met de slag bij Waterloo in 1815. De Russische tsaar (keizer) was meestal de bondgenoot van Engeland. Al spoedig versloegen de Engelsen de Bataafse vloot bij Camperduin. De weg lag vrij voor een landing van Engelse troepen die op 27 augustus 1799 bij Callantsoog, even ten zuiden van Den Helder, werd uitgevoerd. Twee weken later volgde ter versterking een contingent Russen. Doel van de expeditie, waaraan 33.000 soldaten deelnamen, was de vlootbasis Den Helder waarna men wilde oprukken naar

Amsterdam. Een maand lang werd er in Noord-Holland hevig gevochten.² Het Bataafse leger kon het niet aan, de restanten van de Bataafse vloot weigerden zelfs te vechten en gaven zich al spoedig over. Met behulp van Franse troepen werden de invalers echter al spoedig verslagen. Op 19 oktober 1799 eindigde alles met een capitulatie en inscheping van de vijandelijke legers. De krijgsgevangenen werden, zoals gebruikelijk, afgevoerd naar plaatsen ver achter de linies en zo kwam een klein contingent in 's-Hertogenbosch terecht.

In totaal werden er 28 Engelse en 27 Russische soldaten in het gasthuis opgenomen. Acht van hen overleden en werden op het eigen kerkhof van het ziekenhuis begraven. Op de namenlijst komen we echt Russische namen tegen als Wasjulie, Sergii, Alexie, Lokinski, Prognoski en Aszenaszi. De laatste krijgsgevangenen verlieten eind december 1799 het gasthuis.

Het jaar daarop gaven de regenten de rentmeester opdracht de rekening op te maken. Deze beliep de voor die tijd grote som van f. 2.096,-. Op een totaal van 1061 verpleegdagen komt dat neer op ongeveer twee gulden per dag. Tegenwoordig wordt al gauw duizend gulden per verpleegdag gerekend. Enkele patiënten hadden zo weinig kleding bij zich dat er voor hen hemden, kousen en mutsen werden aangeschaft. Aan medicamenten was f. 527,- besteed, een hoog bedrag, maar dat was toen normaal. De uitgaven aan geneesmiddelen lagen doorgaans

erg hoog. Zowel de medisch doktoren J.B. Gooijarts en F. Verster als de chirurgijn Jan Bolsius brachten de zieken tenminste dagelijks een visite. Daarvoor kregen ze zes stuiver per bezoek uitbetaald. Bolsius was een leerling van de beroemde chirurgijn Jacob van der Haar die in 1799 stierf. De rekening vermeldt jammer genoeg niet waaraan de patiënten leden. De staat bleek een slechte debiteur: de autoriteiten in Den Haag halveerden de rekening en betaalden pas in november 1800 uit. De opbrengst werd verdeeld onder de artsen, gasthuis en personeel.³

Ton Kappelhof

■

noten

1. Stadsarchief, Archief Groot Gasthuis vóór 1810, inv. Van Rooy, nr. 8, notulen regenten, f 264 r en volgende. Van deze notulen die de periode 1654-1800 bestrijken zijn door mij uittreksels gemaakt. Deze zijn in de studiezaal ter inzage. Zie over het verblijf in Utrecht: C. J. Nagtglas, Utrecht tussen Pruis en Fransoos 1780-1800 (Utrecht, 1975) 110 + noot 64. Met dank aan drs. Aart Vos voor de tip.
2. Paul van 't Veer, Daendels. Maarschalk van Holland (Zeist-Antwerpen, 1963); Zeer lezenswaardig voor deze periode is ook: A. Alberts, De Huzaren van Castricum. Een geschiedenis van de Nederlandse Republiek van 1780 tot 1800 (Amsterdam, 1973).
3. Notulen regenten Groot Gasthuis, 6 november en 11 december 1800.